

Dr hab. Piotr Duchliński

Katedra Logiki i Teorii Poznania

Instytut Filozofii

Akademia Ignatianum w Krakowie.

**Recenzja dysertacji doktorskiej mgr Pawła Pałasińskiego pt:
*Hanny Buczyńskiej - Garewicz interpretacja filozofii Fryderyka
Nietzschego. Studium analityczno - krytyczne.*
Praca napisana na seminarium naukowym pod kierunkiem
ks. dr hab. Jarosława Jagielly prof. UP JP II**

---

1. Uwagi wstępne

Niniejszą recenzję przedkładałam w odpowiedzi na pismo/**nr 205 /WF/2017/** Dziekana Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II, ks. dr hab. Jarosława Jagielly prof. UPJP II z dnia 20 listopada 2017 roku, informującego o decyzji Rady Wydziału Filozoficznego, która w dniu 15 listopada 2017 roku formalnie powołała mnie na recenzenta w przewodzie doktorskim mgr Pawła Pałasińskiego.

Mgr Paweł Pałasiński przedstawił do oceny dysertację doktorską, która zakresowo mieści się w obszarze nauk humanistycznych w dyscyplinie filozofia. W ramach zaś filozofii plasuje się w takich subdyscyplinach filozoficznych jak: historia filozofii współczesnej, antropologia filozoficzna, etyka i epistemologia. Autor nie podejmuje analiz, które wykraczałyby poza obszar nauk humanistycznych. Zasadniczo wszystkie przeprowadzone analizy mieszczą się w zakresie przedmiotowym filozofii.

2. Ogólna charakterystyka rozprawy

Przedłożona do oceny praca doktorska liczy 301 stron. Została podzielona na 3 rozdziały. Do jej napisania autor wykorzystał 30 pozycji źródłowych oraz 97 pozycji z zakresu literatury przedmiotu (s. 3). We wstępie stwierdza, że „głównym zadaniem niniejszej rozprawy jest nie tylko omówienie interpretacji Buczyńskiej - Garewicz, lecz również obrona tezy mówiącej, że jej objaśnienie jest odkrywcze i nowatorskie na tle

dotychczasowych badań nad filozofią Nietzschego” (s. 11). Stwierdza także, że jego praca doktorska jest pierwszą tego typu pozycją na świecie, która podejmuje problem interpretacji myśli Nietzschego przez polską filozof. Podstawowym celem badawczym doktoranta jest wykazanie, że Hanna Buczyńska - Garewicz faktycznie zaproponowała nowatorską interpretację myśli niemieckiego filozofa. Świadomy trudności realizacji tak powziętego celu badawczego autor stwierdza: „Należy przy tym zauważyć, iż analiza objaśnienia Buczyńskiej - Garewicz oraz wskazanie wspomnianych niedoskonałości nie są wystarczające by obalić lub obronić postawioną w pracy tezę mówiącą, iż jej interpretacja jest nowatorska. Dla realizacji tego celu konieczne jest przeprowadzenie porównania jej wykładni z innymi objaśnieniami filozofii Nietzschego, które ma miejsce w rozdziale trzecim” (s. 15). Problem ten autor raz jeszcze precyzuje na stronie 17 pisząc, że „Należy przy tym jednak zaznaczyć, że dotychczasowa recepcja egzegezy Buczyńskiej - Garewicz nie może być uznana za argument przy rozważaniu problemu nowatorstwa jej interpretacji. Dopiero porównanie jej wykładni filozofii Nietzschego z innymi interpretacjami może dostarczyć takiego rozstrzygnięcia”. We wstępie znajdujemy informacje na temat struktury pracy oraz wykorzystanych przez autora materiałów źródłowych i opracowań. W poprzedzającym wstęp opis bibliograficznym, autor zaznacza, że w pracy będzie posługiwał się metodą interpretacji immanentnej, analizy krytycznej oraz analizy porównawczej (s. 3).

Rozdział pierwszy zawiera problemową ekspozycję najważniejszych pojęć filozofii Fryderyka Nietzschego. Autor przywołuje i omawia takie pojęcia jak: wola mocy, prawda, nihilizm, wieczny powrót tego samego oraz przewartościowanie wszystkich wartości. Analiza ta zastała przeprowadzona na materiale źródłowym. Autor wyinterpretowuje znaczenie tych poszczególnych pojęć z różnych dzieł niemieckiego filozofa. W strukturze rozprawy rozdział pierwszy ma charakter bazowy. Pisząc ten rozdział doktorant chciał stworzyć interpretacyjną podstawę, do której mógłby się odnieść w ocenie interpretacji Buczyńskiej - Garewicz. Stwierdza, że ten rozdział „stanowi tło dla interpretacji Buczyńskiej - Garewicz, gdyż jest w nim zaprezentowana wykładnia zgodna z tym, czego można się dowiedzieć o filozofii Nietzschego z podręczników do historii filozofii” (s. 18). Zaznacza jednak, że nie jest to wykładnia nowatorska tylko syntetyczne ujęcie ogólnodostępnej wiedzy podręcznikowej.

Rozdział drugi zawiera przedstawienie interpretacji polskiej filozof. W oparciu o dostępne teksty źródłowe, doktorant dokonuje rekonstrukcji interpretacji pojęć filozofii Nietzschego, której dokonała Hanna Buczyńska - Garewicz. Każdy podrozdział zamykają uwagi podsumowująco - krytyczne, w których autor odnosi się do proponowanej przez autorkę interpretacji tekstów Nietzschego.

W rozdziale trzecim doktorant przeprowadza rozległą i krytyczną konfrontację interpretacji proponowanej przez Buczyńską - Garewicz z wybranymi interpretacjami filozofii Fryderyka Nietzschego. W tej konfrontacji uwzględnia najważniejsze interpretacje zagranicznych komentatorów jego filozofii. Chodzi tutaj o takich autorów jak: M. Heidegger, K. Jaspers, G. Deluze, A. Danto, P. Klossowski, M. Foucault, M. Scheler czy R. C. Solomon. Na podstawie przeprowadzonej analizy porównawczej autor wskazuje na czym polega, w jego przekonaniu, nowatorskość interpretacji myśli Nietzschego, której dokonała główna bohaterka pracy.

Dysertację autor zamyka wnioskami, w których dokonuje podsumowania całości prowadzonych analiz. W zakończeniu raz jeszcze pokazuje na czym polega nowatorska interpretacja Buczyńskiej - Garewicz. Bibliografia zawiera najważniejsze pozycje F. Nietzschego, które zostały przez autora wykorzystane w pracy oraz literaturę pomocniczą, które obejmuje najważniejsze opracowania tej filozofii.

Całość pracy została napisana w języku przedmiotowym. Język metapredmiotowy jest stosowany zwłaszcza w uwagach krytycznych i podsumowaniach. W ten sposób autor przedstawia czytelnikowi zwięzłą przedmiotowo parafrazę poglądów Nietzschego, Buczyńskiej - Garewicz oraz wybranych zagranicznych komentatorów.

3. Walory rozprawy

1. Rozprawa podejmuje temat dotychczas nieopracowany. W ten sposób uzupełnia ona braki w polskiej literaturze przedmiotu dotyczącej filozofii Fryderyka Nietzschego. Na szczególne podkreślenie zasługuje to, że autor podjął się tego zadania przy braku stosownej literatury przedmiotu. Ten brak opracowań interpretacji Buczyńskiej - Garewicz doktorant tłumaczy „relatywnie krótkim czasem jaki upłynął od ukazania się głównego dzieła tej autorki dotyczącej filozofii Nietzschego” (s. 17). Jest to zasadne wytłumaczenie.
2. Precyzyjne określenie celu badawczego oraz sposobów uzasadnienia podstawowej tezy pracy doktorskiej. Ogólnie rzecz ujmując, metodologia zastosowana w pracy jest poprawna.
3. Struktura pracy jest klarowna i przejrzysta. Podział treści został przeprowadzony w sposób prawidłowy.
4. W rekonstrukcji podstawowych pojęć filozofii Nietzschego, autor opiera się na tekstach źródłowych. Tylko w niewielkim stopniu opiera się na komentarzach. Samodzielnie

podejmuje się rekonstrukcji znaczeń najważniejszych pojęć, które rozsiiane są po różnych dziełach niemieckiego myśliciela.

5. Na uwagę zasługuje to, że autor wybrał jako materiał porównawczy z interpretacją Buczyńskiej - Garewicz prace autorów, pochodzących z różnych nurtów filozoficznych. Uwzględnił przedstawicieli wywodzących się z egzystencjalizmu, fenomenologii, hermeneutyki, filozofii analitycznej czy poststrukturalizmu. Uwzględnienie tej różnorodności zasługuje na szczególne podkreślenie i pozytywną ocenę.
6. Na uwagę zasługuje to, że doktorant nie tylko dokonuje rekonstrukcji różnych interpretacji myśli Nietzschego, ale też podejmuje się ich samodzielnej oceny krytycznej. Ten krytycyzm w sposób szczególny jest widoczny w dokonywanych posumowaniach i wnioskach. Doktorant nie uchyla się przed formułowaniem własnego zadania. Ma jednak świadomość trudności związanych z jego uzasadnieniem. Trzeba zaznaczyć, że świadomość trudności interpretacyjnych towarzyszy autorowi od samego początku pracy. Już bowiem we wstępie wskazuje kłopoty dotyczące badania, które określa jako „interpretacje interpretacji”. Świadomy tych trudności podejmuje jednak próbę uzasadnienia swojego stanowiska.
7. Doktorant sprawnie posługuje się metodą komparatystyczną, czego przykładem są przeprowadzone zabiegi zestawiania ze sobą różnych interpretacji filozofii Fryderyka Nietzschego.
8. Warto podkreślić, że uzasadniając swoje stanowisko w kwestii nowatorskości interpretacji Nietzschego dokonanej przez Buczyńska - Garewicz, autor dysertacji, daleki jest od ostatecznych deklaracji. Można powiedzieć, że proponowana przez niego ocena tej interpretacji ma charakter hipotetyczny. Wahania autora nie świadczą w żadnym wypadku o jego niekompetencji, ale o dużym krytycyzmie i świadomości problemu badawczego, z którym z własnego wyboru przyszło mu się zmierzyć.
9. W swojej dysertacji, autor uwzględnił, wszystkie najważniejsze prace niemieckiego filozofa. Korzystał przy tym nie tylko z prac przełożonych na język polski, ale też z książek i artykułów do tej pory nieprzetłumaczonych. Wziął pod uwagę wszystkie, chyba najważniejsze, opracowania jego filozofii i etyki dostępne w języku polskim, a także w mniejszym stopniu w innych językach.
10. Na uwagę zasługuje również fakt, że w trakcie studiów doktoranckich, autor rozprawy, opublikował 5 artykułów poświęconych różnym aspektom filozofii Fryderyka Nietzschego. To pokazuje, że doktorant nie ograniczył się tylko do

napisania rozprawy, ale swoje poszukiwania zrozumienia skomplikowanej myśli niemieckiego filozofa starał się upowszechniać, publikując je w różnych czasopiśmie naukowych i monografiach redakcyjnych. Przypuszczam, że mgr Paweł Pałasiński ma ambicję stania się poważnym badaczem myśli Nietzschego w Polsce. Jego dotychczasowa praca naukowa dobrze rokuje na przyszłość.

11. Od strony redakcyjnej praca nie budzi poważniejszych zastrzeżeń. Formalna strona pracy jest na dobrym poziomie. Język pracy jest poprawny i komunikatywny. Autor unika żargonu filozoficznego, aforystyki i metafor, w których gustował Nietzsche. Dokonane parafrazy tekstów niemieckiego filozofa oraz innych jego komentatorów, zostały zilustrowane właściwymi cytatami pochodzącymi z tekstów źródłowych.
12. Podsumowując, jednoznacznie stwierdzam, że praca została napisana z autentyczną pasją badawczą. Na każdej stronie widać pełne zaangażowanie zmaganie Autora z trudną „materią” problemów, które w pełnym aforyzmów i metafor języku wyraził Fryderyk Nietzsche. Praca ujawnia głęboką erudycję autora, który dosyć swobodnie porusza się w gąszczu różnych interpretacji myśli niemieckiego filozofa. W dobrym stopniu przyswoił sobie wiedzę o filozofii samego Fryderyka Nietzschego, jak również jego komentatorów. W mojej ocenie, wiedza ta umożliwiła mu napisanie wartościowej rozprawy.

4. Uwagi krytyczno - polemiczne i pytania do dyskusji

1. W opisie bibliograficznym pracy autor stwierdza, że posługuje się „metodą interpretacji immanentnej” (s. 3). Przyznam się, że nie spotkałem się z takim określeniem metody interpretacji tekstów. Jak doktorant rozumie taką metodę?
2. Na stronie 18 autor pisze zdanie: „Dla zachowania jasnego oddzielenia interpretacji od tego, co jest interpretowane wprowadzony został osobny rozdział pracy”. Na czym dokładnie polega (i czy w ogóle to jest możliwe) oddzielenie interpretacji od tego, co jest interpretowane. W moim przekonaniu, autor tego nie pokazał. Jest to zresztą dosyć skomplikowany problem epistemologiczno - hermeneutyczny, który np. w konstruktywizmie jest rozwiązywany w taki sposób, że nie mamy żadnej możliwości odróżnienia interpretacji od tego, co jest interpretowane. Niektórzy interpretatorzy zwracają uwagę, że sam Nietzsche był konstruktywistą, kiedy pisał, że nie ma faktów tylko interpretacje. Czy doktorant uważa, że niemieckiego filozofa można zaliczyć do zwolenników radykalnego konstruktywizmu? Przy interpretacji

takich pojęć jak „poznanie” czy „prawda” zabrakło, w moim przekonaniu, zwrócenia uwagi na problem konstruktywizmu.

3. Kolejna uwaga krytyczna dotyczy samej konstrukcji pracy. Czy rozdział pierwszy, w którym autor dokonuje objaśnienia podstawowych pojęć filozofii Nietzschego, jest w ogóle potrzebny? W rozdziale tym, jak pisze doktorant, mamy syntetycznie opracowane informacje o podstawowych pojęciach filozofii Nietzschego, które można spotkać w standardowych podręcznikach do historii filozofii. Jeśli zatem informacje te są dostępne w podręcznikach do historii filozofii, to po co raz jeszcze o nich pisać? Inna wątpliwość jest taka, że informacje zawarte w pierwszym rozdziale wcale nie pochodzą z żadnych podręczników do historii filozofii współczesnej. Nie są też żadnym syntetycznym ujęciem wiedzy podręcznikowej. Można powiedzieć, że to jest interpretacja tych pojęć według mgr Pałasińskiego. Czy ma ona znamiona interpretacji autorskiej, jest już inną kwestią. Poza tym, autor powołuje się tylko na 2 podręczniki do historii filozofii autorstwa E. Coretha i T. Gadacza. Wobec tych trudności, może doktorant powinien od razu przejść do interpretacji proponowanej przez Buczyńską - Garewicz, a następnie dokonać jej porównania z innymi interpretacjami? Sam przecież ma słuszne wątpliwości, czy jego praca nie ogranicza się tylko do porównania różnych interpretacji. Jeśli już autor stwierdza, że interpretacja Buczyńskiej - Garewicz jest sprzeczna z tym co powiedział Nietzsche, to sąd ten opiera na własnej interpretacji myśli niemieckiego filozofa, a nie na wiedzy podręcznikowej.
4. Na stronie 11 doktorant pisze, że chce wykazać nowatorskość interpretacji Buczyńskiej - Garewicz na tle „dotychczasowych badań nad filozofią Nietzschego”. Dotychczasowych, czyli konkretnie których? Brakuje tu po pierwsze, określenia ram czasowych, po drugie, wskazania konkretnych, wiodących, przy całej niejednoznaczności tego terminu, interpretacji. Na tej samej stronie autor stwierdza, że jego praca jest „pierwszą w świecie próbą krytycznej analizy interpretacji Buczyńskiej - Garewicz”. Powinien raczej napisać w Polsce, a nie na świecie. Przy kolejnej redakcji pracy sugeruję wykasować to sformułowanie, inaczej niezyczliwy czytelnik mógłby to zinterpretować jako wyraz megalomanii młodego naukowca.
5. Autor precyzyjnie nie pisze dlaczego w literaturze przedmiotu, mamy tak wielką ilość różnych interpretacji filozofii Nietzschego. Odpowiedź, moim zdaniem, jest następująca. Ta wielość interpretacji jest konsekwencją wieloznacznego języka jakim ten filozof się posługuje. Jeśli bowiem jakiś autor w sformułowanych tezach posługuje się nazwami wieloznacznymi, to konsekwencją tego jest to, że ich interpretacja musi

być również wieloznaczna, gdyż nie można dokonać jednoznacznej literalizacji pojęć, które same są wieloznaczne. W Polsce dużo na ten temat pisał prof. M. Przełęcki. Chciałbym zwrócić uwagę tylko na jedną kwestię. W przeciwieństwie do wielu interpretacji filozofii Nietzschego, które powielają jego język i są tak samo wieloznaczne jak materiał źródłowy na którym bazują, interpretacja zaproponowana przez Buczyńską - Garewicz jest wyrażona w języku dosyć precyzyjnym. Trzeba pamiętać, że polska filozof była nie tylko wytrawnym znawcą myśli Nietzschego ale też semiotykiem. Stąd też przywiązywała dużą uwagę do jasnego wypowiedzenia swoich myśli. Szkoda, że autor nie dostrzega tego właśnie waloru interpretacji Buczyńskiej - Garewicz, który odnosi się do warstwy językowej. W mojej ocenie interpretacja im bardziej klarownie wyrażona językowo, tym bardziej wartościowa poznawczo. Dlatego też nie podzielam entuzjastycznego stwierdzenia Nietzschego, że „dobrzy czytelnicy czynią książkę coraz lepszą, czytelnicy źli czynią ją klarowniejszą” (s. 288). Autor rozprawy, jak przypuszczam, chce być tym dobrym czytelnikiem. Recenzentowi pozostaje nie tylko z racji funkcji, ale też osobistych preferencji być tym złym, który wszędzie domaga się klarowności.

6. Autor wysuwa kontrowersyjną tezę, która dotyczy już nie tylko filozofii Nietzschego, ale całej filozofii. Twierdzi bowiem, że im bardziej filozofia wyrażona jest w języku aforystycznym i metaforycznym, tym bardziej pozwala na tworzenie swobodnych interpretacji różnych problemów. W tej kwestii mam odmienny pogląd. Uważam, że nie jest dobrze dla filozofii kiedy tonie w morzu aforyzmów i metafor. Wieloznaczność nie jest cnotą języka filozofów, tylko ich nieusuwalną wadą, z którą jednak trzeba nauczyć się żyć. Inna sprawa, jak radzić sobie z wieloznacznością pętających umysł metafor. W tej kwestii odsyłam do prac J. Pelca, M. Przełęckiego, A. Nowaczyka, J. Woleńskiego i innych.
7. We wstępie autor pisze, iż zamierza wykazać, że interpretacja filozofii F. Nietzschego dokonana przez Buczyńską - Garewicz jest nowatorska. Nigdzie jednak nie podaje kryteriów, które decydowałyby o nowatorskości interpretacji. Co to bowiem znaczy, że jakaś interpretacja jest nowatorska. Aby stwierdzić, że x jest nowatorskie trzeba przyjąć określone kryteria wartościujące. Pytanie, czy doktorant przyjmuje jakieś kryteria, które rozstrzygałyby o nowatorskości interpretacji. Czy są to kryteria obiektywne, czy też subiektywne? Czy nowatorskość, jak można wywnioskować z rozprawy, polega na tym, że ktoś zwraca uwagę na takie aspekty danej koncepcji, na które nie zwrócił uwagę nikt inny? Np. polska filozof zwraca uwagę na związek woli i

czasu. Ten sam problem dotyczy takich pojęć jak „oryginalność interpretacji”, „wtórność interpretacji”. Autor nie precyzuje znaczenia tych pojęć.

8. Nasuwa się także wątpliwość związana z doбором materiału porównawczego, który doktorant wykorzystuje do konfrontacji z interpretacją Nietzschego proponowaną przez polską filozof. Dlaczego autor pracy zestawia proponowaną przez Buczyńską - Garewicz interpretację filozofii Nietzschego z interpretacjami filozofów zagranicznych, a zupełnie pomija interpretacje filozofów polskich? Czy chodziło mu o zestawienie z interpretacjami wiodącymi, które podejmują zestaw podobnych problemów (idei), czy też o porównanie z interpretacjami dokonywanymi przez uznanych filozofów zachodnich, którzy weszli do kanonu współczesnej filozofii? Dlaczego nie porównuje interpretacji, które zostały wypracowane w Polsce. Pomija np. interpretację K. Wiczorka czy R. Roździeńskiego. Czy w Polsce nie ma żadnych wiodących interpretacji Nietzschego? Może lepiej byłoby dla pracy, gdyby autor ograniczył się tylko do filozofii polskiej i pokazał na czym polega nowatorskość interpretacji Buczyńskiej - Garewicz, pośród innych interpretacji, które w XX wieku pojawiły się w rodzimej literaturze przedmiotu? Przy kolejnej redakcji pracy, sugeruję uwzględnienie polskich interpretacji filozofii Nietzschego. Zaznaczę tylko, że wzmianki o polskich interpretacjach pojawiają się w przypisach. Natomiast w tekście głównym takich odniesień brakuje.
9. Na stronie 280 autor pisze o „niewspółmierności interpretacji”. Zastanawia mnie jak doktorant rozumie znaczenie tego sformułowania. Gdyby faktycznie interpretacje były niewspółmierne, to jak można by je porównywać? Autor przecież takiego porównania dokonuje, używając w tym celu metafory.
10. Na stronie 281 autor pisze: „Zatem odczytanie polskiej filozofki nie powieli schematów interpretacyjnych stworzonych przez innych badaczy filozofii Nietzschego”. Jak należy rozumieć to, że jakaś interpretacja nie powieli schematów interpretacyjnych innych interpretacji?
11. Kontynuując uwagi polemiczne stwierdzam, że autor dokonując rekonstrukcji podstawowych pojęć filozofii Nietzschego jakby wrywa je z ogólnego obrazu świata, który przyjmował ten filozof. Na ów obraz świata składa się określona pula założeń ontologicznych i epistemologicznych. W każdym z paragrafów powraca np. problem ontycznej struktury bytu. Analizy dotyczące rozumienia bytu są rozproszone i nieuporządkowane. Wydaje mi się, że koncepcja prawdy, poznania, woli, wiecznego powrotu zależy tak naprawdę od rozumienia ontycznej struktury bytu. Trzeba bowiem

pamiętać, że tezy ontologiczne rozstrzygają o takiej a innej koncepcji poznania i prawdy, a także antropologii i aksjologii, zwłaszcza o jej normatywności. Dlatego też autor powinien rozpocząć swoje analizy od paragrafu pt.: *koncepcja bytu*, w którym jasno zaprezentowałby jak Fryderyk Nietzsche pojmował naturę rzeczywistości. Przy kolejnej redakcji pracy, sugeruję zebranie rozproszonych w poszczególnych paragrafach informacji dotyczących struktury bytu w jeden paragraf.

12. Ostatni problem do dyskusji, na który chciałem zwrócić uwagę jest następujący: co tak naprawdę uprawia Nietzsche, ontologię czy metafizykę. Doktorant przypisuje Nietzschemu uprawianie metafizyki. Takie też poglądy można znaleźć w większości komentarzy, na które powołuje się autor pracy. Są jednak i takie interpretacje (np. Gilson, Possenti, Paź, Jaroszyński, Sochoń i inni.), których zwolennicy twierdzą, że F. Nietzsche nie uprawiał żadnej metafizyki ale właśnie ontologię, czyli naukę o bycie możliwym, jako przedmiocie świadomości. Jest on bowiem spadkobiercą tej tradycji filozoficznej, w której dokonała się zmiana przedmiotowa i semantyczna z metafizyki na ontologię. Zwolennicy tej wykładni argumentują, że przecież niemiecki filozof tak naprawdę krytykował systemy idealizmu niemieckiego, a tych żadną miarą nie można zaliczyć do metafizyki, jeśli przyjmiemy, że zajmuje się ona badaniem bytu faktycznie i realnie istniejącego. Czy np. koncepcję bytu Nietzschego można nazwać wariabilistyczną? Jaki w tej kwestii jest pogląd doktoranta?
13. Doktorant niepotrzebnie oddzielił wnioski od zakończenia. W zakończeniu powtarza się sporo informacji, które zawarte są we wnioskach. Takie dublowanie jest zbędne. Sugeruję aby przy kolejnej redakcji pracy ten mankament usunąć i napisać jedno klarowne zakończenie, w którym zostałyby zebrane wnioski z całości pracy, pokazujące nowatorski charakter interpretacji Hanny Buczyńskiej - Garewicz.
14. Podsumowując stwierdzam, że sformułowane uwagi krytyczne i problemy do dyskusji w żadnym wypadku nie podważają walorów merytorycznych recenzowanej dysertacji.

5. Ocena wiedzy i umiejętności

Autor dysertacji wykazał się gruntowną wiedzą z zakresu filozofii współczesnej, zwłaszcza z filozofii F. Nietzschego i jej interpretacji. Posiada głęboką wiedzę o wybranym nurcie filozofii współczesnej. Zna jego uwarunkowania historyczne, założenia metodologiczne oraz rozstrzygnięcia przedmiotowe. Poprawnie rozróżnia rozmaite płaszczyzny poznania i języka np. przedmiotowego i metapredmiotowego, a co za tym idzie

języka przedmiotowego i metajęzyka. Umiejętnie dokonuje identyfikacji różnych kierunków filozofii współczesnej. W dobrym stopniu opanował technikę pisania prac dyplomowych z zakresu filozofii. Sprawnie posługuje się fachową terminologią filozoficzną w interpretacji tekstów Fryderyka Nietzschego. Nie zawsze jednak dba o objaśnienie znaczenia używanych wyrażeń. Dysponuje sprawnymi umiejętnościami streszczania, parafrazowania, rekonstruowania i interpretowania tekstów filozoficznych o różnym stopniu trudności, które w przypadku filozofii Nietzschego przyprawiają o zawrót głowy. Zwłaszcza umiejętność parafrazowania jest mocną stroną doktoranta. Autor sprawnie posługuje się również elementami komparatystyki w wydobywaniu różnic i podobieństw zachodzących między różnymi interpretacjami tekstów. Mniej natomiast potrafi nazywać konkretne typy argumentacji i dokonywać ich epistemologiczno - metodologicznej oceny. Niektóre fragmenty dysertacji są zbyt przeczytowane, co może jednak wynikać z dbałości doktoranta o staranne dokumentowanie swoich komentarzy. Mgr Paweł Pałasiński w dobrym stopniu potrafi posługiwać się krytyką wewnętrzną i zewnętrzną rekonstruowanych poglądów. Na szczególne podkreślenie zasługuje to, że autor posługuje się krytyką wewnętrzną w ocenie różnych interpretacji myśli niemieckiego filozofa. To pokazuje, że autor myśli bardzo samodzielnie i krytycznie. Nie boi się stawiać trudnych pytań. Ma jednak świadomość, że większość z nich musi pozostać bez ostatecznej odpowiedzi. Przy pisaniu pracy wykazał się dobrą umiejętnością korzystania z prac obcojęzycznych (zwłaszcza anglojęzycznych). Podejmował próby samodzielnego tłumaczenia tekstów filozoficznych o różnym stopniu trudności językowej. Praca została napisana poprawną polszczyzną. Doktorant posługuje się w piśmie językiem komunikatywnym, zasadniczo jasno i precyzyjnie artykułuje swoje myśli. Unika przy tym, co jest zaletą pracy, nieznośnego żargonu stosowanego przez Nietzschego i jego niektórych komentatorów jak np. P. Klossowski. Wykazał się też dobrą umiejętnością panowania nad logiką tekstu. Formułowane wypowiedzi w przeważającej większości są ze sobą treściowo powiązane. Tekst jest logicznie spójny.

W związku z powyższym jednoznacznie stwierdzam, że doktorant dobrze opanował wiedzę i umiejętności wchodzące w zakres warsztatu naukowego, konieczne do przygotowania tego typu pracy dyplomowej.

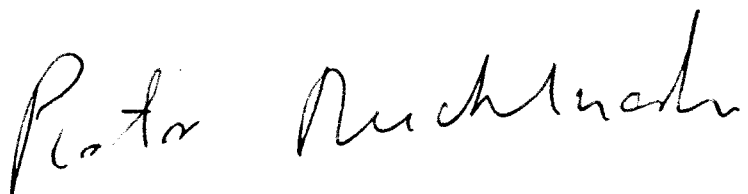
6. Wniosek końcowy

Formułując ocenę przedłożonej dysertacji doktorskiej, działam zgodnie z obowiązującą Ustawą z dnia 14 marca 2003 r, *O stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki* (Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.) oraz *Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 10 listopada 2015 roku w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora* (Dz. U. z 2015 r., poz. 1842), które stanowią, że rozprawa doktorska „przygotowywana pod opieką promotora, albo pod opieką promotora i promotora pomocniczego **powinna stanowić oryginalne rozwiązanie problemu naukowego oraz wykazywać ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie naukowej, a także umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej**” (art. 13 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku).

W związku z powyższym, odpowiadając na pismo Dziekan Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II z dnia 20 listopada 2017, **stwierdzam jednoznacznie**, że przedłożona do oceny merytorycznej i formalnej dysertacja doktorska Pana mgr Pawła Pałasińskiego **spełnia wymagania stawiane rozprawom doktorskim**. Kierując się wytycznymi obowiązującej *Ustawy o Szkolnictwie Wyższym*, **stwierdzam jednoznacznie**, że doktorant **przedstawił oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, ponadto wykazał się bardzo dobrą wiedzą w dyscyplinie naukowej filozofia**. Wykazał się również **bardzo dobrą umiejętnością samodzielnego i krytycznego myślenia w pracy naukowej**. Jestem przekonany, że publiczna obrona pracy doktorskiej będzie dobrą okazją do wyeksponowania wiedzy, kompetencji i umiejętności doktoranta. Uważam, że po dokonaniu stosownych, poprawek oraz uporządkowania niektórych partii materiału, praca ta mogłaby zostać wydana w formie książkowej.

Konkludując, wnoszę o dopuszczenie Pana mgr Pawła Pałasińskiego do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Dr hab. Piotr Duchliński

Kraków. 23. 01.2018